

Łotwa nasz sąsiad i przyjaciel

obchodzi 20-lecie niepodległości

W tydzień po święcie niepodległości Polski, rocznicę uzyskania niezawisłości obchodzi nasz sąsiad północny — Łotwa. Dziś właśnie mija 20 lat od chwili, gdy łotewska Rada Narodowa, pod przewodnictwem Jana Czakstego, późniejszego pierwszego prezydenta Republiki Łotewskiej, proklamowała suwerenność i zjednoczenie wszystkich ziem narodu łotewskiego.

Prezydent Łotwy dr. K. Ulmanis.

skiego w jedno państwo łotewskie.

Aczkolwiek Łotwa uzyskała niepodległość równocześnie z Polską, inaczej wszakże zapisane są karty historii narodu łotewskiego.

POD PANOWANIEM KRZYŻOWCÓW

Od niepamiętnych czasów ludność miejscowa, należąca do aryjskiego szczepu Bałtów oraz plemiona ugro-fińskie prowadziły ożywiony handel z Grekami, Rzymianami, później z Węgrami i Niemcami. W końcu XII stulecia pojawiają się pierwsi misjonarze, a w ślad za nimi czynniki ekspansji politycznej niemieckiej. Jeden z pierwszych biskupów, Albert, zakłada przy ujściu Dźwiny Rygę, tworzy państwo kościelne oraz do walki i obrony przed tubylcami powołuje rycerski zakon niemiecki. Przy pomocy zakonu oraz napływających z Zachodu krzyżowców podbija ludność wschodnich obszarów morza Bałtyckiego, będącą jeszcze w ustroju plemiennym. Tak powstaje Litwonia, czyli Inflanty, przedstawiające mozaikę samodzielnego państwa.

RYWALIZACJA POLSKO-SZWEDZKA

Przetrwali one do połowy XVI wieku, od chwili, gdy pod naporem hord Iwana Groźnego na Inflanty król polski Zygmunt August zdecydował się wziąć je pod swoją opiekę, wskutek czego Rzeczpospolita przez 20 lat musiała toczyć uciążliwą wojnę z Moskwą i Szwecją, którą zakończyły zwycięstwa Stefana Batorego. Atoli w dwudziestych latach XVII w. naskutek ciasnej polityki dynastycznej Zygmunta III, Polska w wojnie ze Szwecją traci część Inflant wraz z Rygą, zachowując zaś przy sobie t. zw. Inflanty Polskie, czyli Łatgalię i po prawej stronie Dźwiny lenne księstwo Kurlandii.

7 WIEKÓW W NIEWOLI

Inflanty Polskie odchodzą do Rosji przy pierwszym rozbiore, Kurlandia — przy trzecim. Przedtem jeszcze, podczas wojny północnej car Piotr Wielki odbiera od Szwecji podległe jej kraje inflanckie. Pod Rosją też Inflanty pozostawały do wojny światowej. Jak widzimy, przez siedem stuleci na ziemiach tych decydowano bez udziału miejscowej ludności, którą stracił w walce z zabójczyimi Niemcami w XIII w., zepchnięta została do stanu włości państwa. Nadmieniamy też należy, że poddaństwo przybrało najbardziej ciężkie formy właśnie na terenie Inflant.

ODRODZENIE NARODOWE

A jednak Łotysze, smagani

przez ciężkie czasy pańszczyzny, przez ciągle trwające wojny i głód, nie utracili bynajmniej swego oblicza narodowego i przekazyując z pokolenia na pokolenie bogate zasoby kultury duchowej w postaci pieśni, legend itd., przeżywali najcięższe czasy w oczekiwaniu na upragnioną wolność. W drugiej połowie XVI stulecia staraniem jezuitów polskich drukują się pierwsze książki w języku łotewskim. W XIX wieku pojawiają się wybitni myśliciele i pisarze łotewscy jak Krizjanis Waldemars, Juris Alunans, Kronvalda Atis. W tymże czasie poprawia się byt materialny włościan — Łotyszów przez ich nieugiętą, zwycięską walkę z Niemcami.

WOLNOŚĆ ODZYSKANA

Ta żywotność Łotyszów dała im możliwość stanięcia do walki o własne państwo w czasie wojny światowej. Już na początku tej wojny pojawiają się pierwsze formacje strzeleckie, złożone wyłącznie z Łotyszów, pod dowództwem płk. Briedisa. Gdy wybuchła rewolucja rosyjska, Łotysze musieli wytrzymać ognia próbę zahamowania szerzącej się zarazy komunistycznej. 18 listopada 1918 r. Rada Narodowa, zebrana w Rydze proklamuje niepodległość Łotwy. Jednakże Łotysze muszą jeszcze zważyć z jednej strony napierających bolszewików, z drugiej zaś grozi im niebezpieczeństwo od wojsk okupacyjnych niemieckich, które nie chcą opuścić kraju i próbują zorganizować niemiecko-

bałtyckie państwo. Rząd Tymczasowy pod przewodnictwem dzieisiejszego prezydenta i wodza narodu łotewskiego Karla Ulmanisa oraz młoda armia łotewska z gen. Janisem Balodisem dzisiejszym ministrem wojny, na czele, przewyciężają i te trudności i likwidują niebezpieczeństwo. Jeszcze muszą zważyć później próbę utworzenia państwa niemieckiego przez awanturka Bermonda - Awałowa, a wreszcie przy pomocy wojsk polskich pod dowództwem gen. Edwarda Smigłego Rydza wyprzeć bolszewików z ostatniej prowincji łotewskiej — Łatgalii.

ŁOTWA RZADZI SIĘ DOBRZE

Po usunięciu wrogów z kraju, Łotysze zabrali się do odbudowania własnego państwa. I dziś, po dwudziestu latach istnienia należy stwierdzić, że praca w tym kierunku dała doskonałe wyniki. Kraj podniósł się niesłychanie we wszystkich dziedzinach życia. Nie mając bogactw naturalnych, Łotysze postawili na wysokim poziomie produkcję rolniczą, przez co zapewnili sobie eksport do krajów przemysłowych. Nie mniej wysoko stoi oświata (obowiązkowe ukończenie szkoły ludowej). Analfabetyzm i bezrobocie nie są na Łotwie notowane.

W ciągu jednak tych 20 lat kraj musiał przejść pewną ewolucję ustroju politycznego. Zaraz bowiem po uzyskaniu niepodległości Konstytuanta ogłosiła demokratyczną konstytucję z sejmem jako władzą ustawodawczą i prezydentem wraz z gabinetem mi-

nistrów — wykonawcą. Wskutek może niedoświadczenia politycznego do sejmu weszło moc frakcyj, zaciekle się wzajemnie zwalczały. To dało powód ówczesnemu premierowi K. Ulmanisowi do zawieszenia działalności sejmu. 15 maja 1934 r. sejm rozwiązano, uprawnienia zaś ustawodawcze przejął Gabinet Ministrów. Obecnie ustrój Łotwy przy-

Pomnik poległych w walkach o wyzwolenie Łotwy

biera z wolna formy ustroju korporacyjnego, ale ostateczna przebudowa w tym kierunku należy jeszcze do przyszłości.

A. S.

DZIEŃ W POLITYCE

Z DYPLOMACJI
Min. Beck przyjął w środę puncz-za papieskiego msgr. Cortesi oraz nowego posła Finlandii, Kivikowskiego.

W Kownie poseł R. P. Charwat był przyjęty przez min. spraw zagranicznych Łozorajtilsa.

W Bukareszcie ambasador R. P. Raczyński odbył rosznowę z ministrem gospodarczym, Constantinescu.

DYR. GARBUSIŃSKI W MIN. OPIEKI SPOŁECZNEJ?
Krają obecnie plotki, że wiceminister Opieki Społecznej p. Jastrzębski ma być jakoby wysunięty na stanowisko wiceprezidenta m. st. Warszawy.

Równocześnie mówi się o tym, że zastępca p. Jastrzębskiego w Ministerstwie Opieki Społecznej będzie dyrektorem Garbusiński z BGK.

KANDYDACI NA MARSZAŁKÓW DO SENATU

Ag. „Echo” donosi: Poza pogłoskami o kandydaturze na Marszałka Senatu płk. Koca i Prystora, mówi się ostatnio, że na stanowisko to przewidywani są jeszcze prof. Bartel i pre-

zes NTA dr. Hełczyński. Będą oni najprawdopodobniej powołani do senatu z nominacji.

WZNOWIENIE STRONNICTWA CHŁOPSKIEGO

Coraz częściej mówi się w kołach politycznych o wznowieniu działalności Stronnictwa Chłopskiego. Na czele Stronnictwa miałoby stanąć kilku byłych posłów. W sprawie tej na niebawem obradować w Warszawie konferencja działaczy.

DZIAŁALNOŚĆ

STRON. ZACHOWAWCZEGO

Na terenie wilenszczyzny odbyć się mają jeszcze w tym miesiącu powiatowe konferencje Stronnictwa Zachowawczego. Również i na terenie woj. centralnych daje się zauważyć podobną akcję.

FILM I POLITYKA

Dowiedujemy się o likwidacji wydziału filmowego PAT-a na czele którego stoi nowo obrany senator, p. Ta-deusz Katelbach, znany „naprawiacz”. Na miejsce wydziału filmowego PAT-a powstać ma filmowa spółka, którą organizuje właśnie p. Katelbach.

Łomy i pałki w lokalu żydowskiej „Wzajemnej Pomocy”

We środę odbył się wiec studentów Wyższej Szkoły Budowy Maszyn im. Wawelberga poświęcony sprawie zastraszającego postępu zażydzenia tej uczelni. Zażydzeniu temu sprzyja — stwierdzili mówcy — brak dostatecznej reakcji ze strony władz uczelni.

Wobec tego, że słuchacze żydzi w dalszym ciągu nie stosują się do zarządzenia władz, nie zajmując przeznaczonych im osobnych miejsc, postanowiono z prowokacją żydowską jak najenergiczniej walczyć.

Podkreślono poza tym szkodliwość i prowokacyjność działalności żydowskiej „Wzajemnej Pomocy”, w lokalu której znaleziono przed kilku dniami znaczną ilość pałek i łomów (!).

Na zakończenie uchwalono rezolucję żądającą radykalnego zmniejszenia liczby studentów — żydów na uczelni, ukarania władz „Wzajemnej Pomocy” za przechowywanie narzędzi bojówkarskich, usunięcia tego towarzystwa z gmachu uczelni oraz skreślenia z nazwy szkoły słów „im. H. Wawelberga i S. Rotwanda”. W tym celu powołano komisję, która ma dążyć do osiągnięcia zmiany nazwy uczelni.

Wiece zakończone okrzykami na cześć idei narodowo-radykalnej.

KOLCE BEZ RÓŻ

CO NA TO NASZE M. S. Z.?

„Express Poranny”, półoficjalny organ sfer oficjalnych, w ten sposób opisuje pobyt królewny holenderskiej i jej męża w Wielkopolsce:

„Książę Bernard, małżonek królowej holenderskiej, bawiący od wtorku u swego przyjaciela w Iwnie niedaleko Gniezna...”

A kilka wierszy dalej: „W połowaniu wzięła udział prócz księcia i jego brata — kilkunastu szwagierów i gospodarzy, hr. Mielżyński — Wichłński, właściciel majątności Iwna, położonej na samym pograniczu polsko-niemieckim...”

Wobec samowolnego przesunięcia granicy polsko-niemieckiej aż pod Gniezno, należy oczekiwać energicznego demarche Rządu Polskiego u ministra Spraw Zagranicznych „Expressu Porannego”. Oddany Niemcom przez „Express Poranny” Poznań musi wrócić do Polski!

O 6 proc. wzrost w ostatnim kwartale Wskaźnik produkcji przemysłowej

Sytuacja gospodarcza według Inst. Badania Konjunktur

Sytuację gospodarczą w trzecim kwartale r. b. Instytut Badania Konjunktur gospod. i Cen charakteryzuje w sposób następujący:

SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA

W międzynarodowej sytuacji gospodarczej w kwartale sprawozdawczym zaszła zdecydowana zmiana, przesądzająca o dalszym rozwoju sytuacji przynajmniej na najbliższy okres czasu.

Mianowicie w Stanach Zjednoczonych nastąpiła oddawna przewidywana samorzutna poprawa gospodarcza, spotęgowana w ostatnich miesiącach przez wydatkowanie przez rząd dużych sum na inwestycje publiczne. Bezpośrednim wynikiem tej poprawy sytuacji był wzrost cen metali kolorowych, który już w październiku objął również i pozostałe surowce przemysłowe.

Skutki tej poprawy nie dały się jeszcze bezpośrednio odczuć w krajach europejskich, gdzie nadal przeważała tendencja lekko zniżkowa, lecz już wkrótce, zwłaszcza wobec intensyfikacji zbrojeń, poprawa koniunktury winna wystąpić wyraźnie również i na kontynencie europejskim.

PRODUKCJA PRZEMYSŁOWA

W Polsce sytuacja gospodarcza kształtowała się naogół niezależnie od wpływów zagranicznych.

Produkcja przemysłowa, po przejściowym osłabieniu w kwartale poprzednim, wykazała ponowny wzrost, osiągając poziom z pierwszego kwartału roku bież.

Kwartalny wskaźnik produkcji przemysłowej (przy 1928 = 100) podniósł się ze 117.8 do 119.6, czyli o 1.5 proc. i był o 6 proc. wyższy, aniżeli w trzecim kwartale roku ub.

W kwartale sprawozdawczym nastąpił wzrost budownictwa mieszkaniowego, co przy wysokim poziomie inwestycji publicznych wpłynęło na znaczne rozszerzenie produkcji dóbr wytwórczych. Wskaźnik produkcji dóbr wytwórczych osiągnął poziom 141.1, wobec 137.2 w kwartale poprzednim i 138.4 w kwartale roku bież.

Wskaźnik produkcji dóbr spożycia wykazał mniejszy stosunkowo wzrost ze 107.1 do 108.9 i nie osiągnął poziomu z pierwszego kwartału (111.2).

Produkcja dóbr spożycia w kwartale sprawozdawczym utrzymywała się na przeciętnym poziomie z pierwszego półroczia.

SPOŻYCIE

Ogólne rozmiary spożycia w kwartale sprawozdawczym uległy stosunkowo tylko nieznacznej rozszerzeniu. Spożycie drożdży, cukru i spirytusu nie wykazywało większych zmian. Bardzo nieznacznie zwiększyło się spożycie nafty. Silniej natomiast wzrosła konsumpcja tytoniu i piwa.

POZIOM CEN HURTOWYCH

Na ukształtowanie się ogólnego poziomu cen hurtowych wpłynęła w zdecydowany sposób silna, częściowo sezonowa, zniżka cen zbóż, spowodowana obfitymi urodzajami w świecie i w kraju.

Pod wpływem tej zniżki ogólny wskaźnik cen hurtowych spadł stosunkowo bardzo znacznie — z 56.8 w końcu czerwca do 55.0 w końcu września, czyli o 3.2 proc. W porównaniu z wrześniem r. ub. poziom cen hurtowych był niższy o 8 proc.

Ceny artykułów przemysłowych wykazywały nadal umiarkowaną tendencję zniżkową. Wskaźnik cen hurtowych artykułów przemysłowych obniżył się z 57.5 w czerwcu do 55.8 we wrześniu.

Źródłem tej zniżki cen były nadal tendencje zwykłe na rynkach światowych, ograniczające się zresztą ostatnio tylko do surowców włókienniczych, oraz wynikające ze zniżki cen surowców — zniżki cen półfabrykatów i wyrobów gotowych.

Szczególnie silnie spadły ceny przędzy (o 3 proc.) i ceny tkanin (o 2 proc.).

Ostry spadek cen zbóż — o 29 proc. w ciągu kwartału — był częściowo hamowany przez wzrost cen zwierząt rzeźnych i nabiału. Ogólny więc wskaźnik cen artykułów sprzedawanych przez rol-

ników spadł tylko o 10 proc. — z 46.3 w czerwcu do 41.5 we wrześniu.

RYNEK PIENIĘŻNY

Sytuacja na rynku pieniężnym w ciągu pierwszych dwóch miesięcy kwartału sprawozdawczego kształtowała się pomyślnie. Wkłady w bankach prywatnych wykazały dalszy wzrost o 16 milionów zł., zaś w PKO i innych kasach oszczędności — o 44 miliony zł. Jednocześnie w bankach państwowych wkłady zmniejszyły się o 11 milionów zł.

W rezultacie ogólny przyrost wkładów w ciągu lipca i sierpnia był stosunkowo dość znaczny i wynosił 49 milionów zł.

Wzrosło również lekko zapotrzebowanie na kredyty.

RADYKALNA ZMIANA

W ten sposób przedstawiała się sytuacja na rynku pieniężnym w ciągu lipca i sierpnia. Lecz już we wrześniu pod wpływem międzynarodowych wypadków politycznych, uległa ona radykalnej zmianie.

Alarmy wojenne podziślały dość silnie na wyobraźnię szerszych mas ludności, które poczęły wycofywać wkłady w kasach oszczędności. W krótkim czasie nastąpił ten przeniosł się również w pewnym stopniu i na inne kategorie wkładów, powodując ogólny odpływ wkładów. W ciągu września odpłynęło z banków 134 milionów zł., z kas oszczędności 232 milionów zł. Jednocześnie wzrosło silnie zapotrzebowanie na kredyty. Wynikało to częściowo z tendencji sezonowej, lecz głównie z ciasnoty gotówkowej, jaka powstała pod wpływem ogólnych nastrojów niepewności. Aparat kredytowy stanął więc z jednej strony w obliczu wyjątkowo ostrego odpływu wkładów, z drugiej zaś — zwiększonego zapotrzebowania na kredyty. W tej sytuacji elastyczna polityka Banku Polskiego, który dostarczył dostatecznych kredytów pod zastaw papierów procentowych i przez dyskonto weksli instytucjom finansowym, umożliwiła o-

panowanie przejściowych nastrojów bez poważniejszych tarć w funkcjonowaniu aparatu kredytowego.

WYSOKOŚĆ POZIOMU OBIEGU PIENIĘŻNEGO

W związku z tym kredyty Banku Polskiego podniosły się bardzo silnie — o 377 milionów zł., a o bieżący pieniężny osiągnął nie notowany dotychczas poziom z góra 2 miliardów zł. Na rynku lokalnym wypadki z końca września zostały przyjęte z większym spokojem, to też kursy wykazują stosunkowo niewielki spadek.

W październiku dało się obserwować: powrót wkładów i spłata kredytów w Banku Polskim.

Chleb i praca dla Polaków

RZEMIOSŁO
W mieście garnizonowym potrzeby jest zegarmistrz.

W jednym z miast woj. lubelskiego potrzebny jest czapnik.

Kuśnier potrzebny do jednego z większych miast. Poparcia zapewnione.

W jednym z większych miast na pograniczu rosyjskim potrzebny jest krawiec.

W jednym z miast polskich Warszawy potrzebny jest kamaznik.

W jednym z miast dużych, kresowych potrzebny jest parasolnik.

W województwie krakowskim potrzebny jest blacharz.

WOLNE ZAWODY

W jednym z miast większych potrzebny jest dentysta albo dentystka.

W większym mieście potrzebny jest adwokat.

W jednym z miast większych potrzebny jest lekarz.

PLACÓWKI HANDLOWE

W większym mieście potrzebny jest sklep galanterijno-konfekcyjny.

W województwie wołyńskim potrzebny jest sklep kapeluszy damskich.

W kilku większych miastach potrzebne są sklepy z gotowymi ubraniami.

W większym mieście potrzebny jest sklep biawatny.

W jednym z miast kresowych potrzebna jest mydlarnia.

W dużym mieście potrzebny jest

sklep żelaza i galanterii żelaznej. Gdzie potrzebna jest dobra wędliniarnia?

INTERESY HANDLOWE I MAJĄTKOWE

W okręgu C. O. P-u jest do sprzedania fabryka mydła, możliwość założenia spółki.

Hotel dobrze prosperujący do sprzedania lub wydzierżawienia na Polesiu.

W pobliżu Warszawy jest do sprzedania skład materiałów budowlanych.

Księgarnia dobrze prosperująca do sprzedania w cenie przystępnej.

Sklep z naczyniami kuchennymi — tania do sprzedania w pobliżu Warszawy.

Sklep z obuwiem w woj. pomorskim, tania do sprzedania, egzystencja zapewniona.

Sklep galanterijny i przybory podróżne do sprzedania w okolicy Płocka.

W pobliżu Warszawy jest do sprzedania tania cukiernia, dobrze prosperująca.

W Warszawie jest do sprzedania jatka z drobną sprzedażą mięsa. Klientela wyrobiona.

Sklep galanterijny i z materiałami piśmiennymi, dobrze prosperujący w Warszawie do sprzedania.

Osoby zainteresowane mogą otrzymać informacje bezpłatnie w Związku Polskim, Warszawa ul. Ordynacka 5 m. 1 lub Poznań ul. Skarbowa 5.